

Front Cover

Back Cover

Title Page

Nga Mahi A Te Hui O Te Hahi Maori

O Te Atirikonatanga O Waitemata

I Te Pihopatanga O Akarana. I Huihui Ki Hauraki. I A PEPUERE 6, 7, 1872. Akarana. I Taia Tenei Ki Te Perehi A Te Kura O Tipene E HENRY HILL. 1872.

Nga Tangata O Te Hui Tuatahi O Te Hahi Maori Ki Hauraki.

Ko te Pihopa o Akarana te Tumuaki.Nga Minita.

- Ko Ven. B. Manihera Atirikona o Waitemata.
- B. Y. Ahiwera.
- Rev. G. Manihera.
- Rev. Heta Tarawhiti.
- Rev. V. Rahi minita o Hotereni Taone.

Nga Mahi A Te Hui O Te Hahi Maori I Tu Ki Hauraki I Te 6 I Te 7 O Pepuere1872.—

He karakia i te timatanga, he kohikohi hoki mo nga mea o taua Hui: aua moni nei £1 13s. 0d.

Ko nga tangata enei i te karangatanga o nga ingoa, ko te Pihopa, ko te Manihera, ko te Ahiwera, ko Hori Manihera, ko te Rahi. Nga Reimana, ko Tamati Peka, W. Pomare, ko W. Turipona, ko te Hemara, ko te Watene, ko Parata te Mapu, ko Matiu te Pono. Ka oti nga ingoa te karanga, ka tu a Pihopa, ka korero he mea whakamaori e Hori Manihera. Koia enei aua korero.

"Me whakapuaki i te timatanga o taku korero nga take o tenei Hui. Na, e huihui tonu ana i nga tau katoa ki Akarana te runanga nui a te Hahi. Tana, he tohutohu, he whakatakoto ture. Na nga mea a te Hahi Maori e taea ana te korero, te whakarito, ka rite ena i taua Hinota; otiiia tenei ano etahi mea e kore e taea e taua Hinota nei. Ma tenei Hui ana mea e titiro.

"I mua he tamariki te Hahi Maori, he kai waiu; otiiia ka whaka-kaumatua nei, e kore e tika kia araarahina tonutia e te whaea, kia meatia ranei e nga kai tohutohu e nga kai titiro; engari me ki he kaumatua, kua matau ki te whakahaere i ana ake ritenga, a kaua e waiho ma tetahi atu e whakahaere, ara, ma nga minita, ma nga Pakeha. Mehemea he hiahia to te tangata kia oti pai tana e pai ai, mana ano e mahi, katahi ka oti pai. Koia i tika ai kia tu tetahi ritenga pera ki roto i nga Hahi Maori. Me whakatu he Komiti ki nga wahi katoa; ma te nuinga etahi e whiriwhiri, kia tokorua; ma te Minita kia kotahi. Te mahi ma taua Komiti he whakatakoto whakaaro mo te karakia kia mau tonu i nga Ratapu katoa. Maku hoki nga Minita e whakarite: ma te iwi etahi tangata e whakaatu mai ki a au mo tenei mahi.

"Tetahi mea nui hei whakaaronga ma enei Hui nei koia tenei, Ho moni mo nga mea katoa o te Whare Karakia. Me kohikohi tonu i nga Ratapu katoa, me pera me ta Paora i 1 Koriniti xvi. 2. Me hoatu ano aua moni ki tetahi tangata takoto ai; ma te Minita ratou ko te Komiti ia e whakarite; kaua hoki aua moni e riro mo tetahi mahi, kia whakaaetia ra ano e te Minita.

"Me whakatakoto whakaaro hoki te Hui mo nga tamariki kia whakaakona; mo te whiriwhiri tangata hei minita; mo te kohikohi moni ma nga minita. Tetahi mea ano e whakaaroa ko te korenga o nga tangata o te Hahi e tahuri ki te marena i runga i te ture a te Hahi. Na te aha ra? Ko taku whakaaro tenei mo tera, Me whakarite e etahi tangata hei tuku raihana; etahi ano hoki o nga monita hei marena.

"Me whakarite tikanga hoki mo te hanga i te whare karakia kia pai, kia hang# hoki nga wahi pakaru. Ko te tikanga hoki tenei mo te whare karakia, Kia rite tona tu ki to te pai rawa o nga whare o te k#inga. Na kia tere te mahi i enei ra e takoto ake nei: he puhoi rawa hoki i nga ra o mua. Kua marama nei aku kupu, kahore i kaiponuhia tetahi whakaaro aku: na kia pera ano hoki ta koutou utu mai.

"Te mea tuatahi inaiahei ko te whakatakoto i etahi huarahi mo nga mahinga a te Hui nei. Ka haere nei au ki

Akarana, na ko te Manihera hei whakakapi moku. Ka nui taku whakapai ki te tokomaha o nga tangata e whakarongo mai nei. Na kia mau ta koutou, kia tupu ai te Hahi, kia neke ake. Me tuku tonu mai nga tangata pai, whai whakaaro hei mangai mo te Hahi ki te Hui; nga tangata e kitea nei te tika o te whakapono i runga i te pai o te mahi.

"Me inoi te Wairua Tapu hei kai tohutohu mo tatou i runga i a tatou e rapurapu nei i nga tikanga."

Ka mutu. Katahi te Hui ka timata te korero. Ko nga mahi enei.

- Nga huarahi mo nga mahinga a te Hui.
Kia anga atu nga korero ki te tumuaki.
Ka, haere tonu te korero i runga i te kupu i kokiritia mai.
Kia kotahi te korerotanga ate tangata i runga i taua huarahi korero.
Me tuhituhi katoa nga tikanga e whakatakotoria ana e te Hui ki te Pukapuka.
Nga kupu kua takoto me t# ki te Perehi.
Me whakarite he kai-tuhituhi, he kai-tiaki ano hoki mo nga moni a te Hui.
- Ko Tamati Peka te mea i whakaritea hei kai-tuhituhi, hei kai-tiaki moni mo te Hui.
- Kia whakaturia he tikanga kohikohi moni i nga Ratapu tuatahi o te Marama i roto i nga whare karakia i tenei takiwa, i te mea kahore ano kia tu noa te kohikohi i nga wiki katoa.
- Ma te Minita e titiro tetahi monita o te k#inga, tetahi tangata e paiogia ana e te Hani o tona wahi, na, ka whakaaturia ki te Pihopa hei kai marena i nga wahi kahore nei hei Minita.
- Kia tekau hereni, (10s.) te utu mo te marena i runga i te raihana: ma te hunga whai rawa tenei utu; ma te rawakore kia iti iho.
- Me waiho aua moni hei whangai i nga Minita kua turorotia.
- Me ki atu ki nga kai-whakaako o Tipene kia kaua he tangata e tukua atu ki te kura ki reira kia whakaakona hei Minita, kia whakaetia ra ano e nga tangata o tona wahi he tangata tika ia mo te pera.
- I korerotia he pukapuka na te Para (Rev. R. Burrows) mo nga moni ka apitia mo nga Minita Maori ki nga tahua e kohikohia ana e te Komiti Mihinare:—ara.—He whenua to te Komiti i te wahi o te iwi e kohikohi moni ana hei tahua Minita, ka tutuki taua kohikohinga ki te rua rau pauna (£200) ka tukua mai e te Komiti i roto i nga moni reti o taua whenua, £25 i te tau hei apiti mo te hua o te moni i kohikohia.
- Me tahuri te iwi o Hauraki ki te kohikohi moni mo tetahi Minita Maori ma ratou; ko nga tangata enei hei Komiti kohikohi moni mo taua Minita, ara, ko Parata te Mapu, ko Matiu te Pono, ko Eruera te Ngara, ko te Moananui Tarumeha, ko Hamuera Hororiri, ko Reupene te Kaho, ko Mohi Mangakahia, me te Minita ano o Hauraki.
- Kia tahuri te iwi o Kaipara, o Mahurangi ki te kohikohi moni mo tetahi Minita ma ratou,—Ko nga tangata enei mana taua kohikohi, ara, ko Maihi Kawiti, ko Hori Winiata, ko Henare te Titaha, ko te Honiara Rauhia, ko te Honiana, ko te Ahiwera.

He kupu tenei na te Pihopa ki nga tangata e kohikohi ana i nga moni pena. Na, £80 ta ratou i kohikohi ai, £20 ka apitia e ia ki runga. A £160 a ratou i kohikohi ai, £80 ka homai e ia.

- Me whakatu he kura ki Taupiri, a ko te utu ma nga m#tua e utu.
- Me ki atu ki te Pihopa ko nga tangata mo te Hui o tenei takiwa ko nga tangata e noho ana i roto i nga rohe o tenei Atirikonatanga. Kei a Pihopa ia te whakaaro.
- Kia tuhituhia he pukapuka ki te Pihopa kia tukua mai te Hahi o Waikato, o te Atirikonatanga hoki o te Waimate kia uru mai tenei Hui, ara, kia kotahi ano Hui—mo enei waki katoa. Ma te Tumuaki o tenei Hui, ara, ma te Manihera, e tuhituhi atu enei korero ki te Pihopa; me enei hoki i raro ake nei.

Ko nga wahi enei e uru mai ki tenei Hui, ara, ko Whangarei, ko Mahurangi, ko Waitakerei ki te kongatuawa o Kaipara, ko Orakei, ko Waiheke, ko te Wairoa, ko Taupo, ko Hauraki, ko Ohinemuri, ko Manaia, ko Waiau, ko Omangawha, ko Harataunga, ko Whitianga, ko Whangamata.

Kia tokorua mangai ki te Hui mo te wahi kotahi.

Hei a Pepuere whakamine mai ai te Hui i te tau 1873.

Ko Nowema te Marama whiriwhiringa Mangai.

Kia kotahi te tau e tu ai te hunga i whakaritea hei Mangai.

N. B. Kua takoto i te Pihopa te marama mo taua Hui nei, ko Maehe, 1873.

Te k#inga e huihui ai i te tau 1873 ko Taupiri.

- Ko te ritenga tenei mo nga wahi e hara nei i te Pariha tuturu, engari e pai ana nga tangata o reira ki te karakia, ki te kohikohi moni ano hoki mo te Minita; ara, me whakatu he Komiti ki reira. Ma te Pihopa ano e whakaae taua Komiti. Ko nga mahi enei ma taua Komiti.

He whakarite i tetahi whare mo nga karakiatanga.

He whakaatu i nga taima o te karakia.

He whakaatu ki te Minita i nga turoro, i nga tanumanga tupapaku, i nga iriiringa, i nga marenatanga, me era atu karakia o te Hahi.

He tiaki i nga ohaohatanga, he tuwha atu hoki ki nga rawakore, ki nga turoro, he hoatu mo te hanga whare karakia, mo te tahua Minita ranei.

- Nga tautohenga katoa me whakaatu ki te Pihopa, a mana e pehi.
Kia tokotoru nga tangata mo taua Komiti, ma te Minita tetahi, ma te whakaminenga etahi.
- He kupu tenei na te Hui ki nga kaumatau o te iwi, kia korero atu ratou ki te Kawanatanga kia kaua e tukua he whare hoko i te wai whakahaurangi ki nga wahi Maori. Kia whakamutua hoki te mahi haurangi a te, iwi.
Tenei tetahi kupu a Pihopa—Nga hua o te tahua Minita a Ngatiwhatua, kei nga kai-tiaki o nga moni mo nga Minita Maori e takoto ana. Kua apitia atu aua Hua ki taua tahua na ano.

Ko Nga Moni Enei I Kohikohia Hei Tahua Minita Mo Nga Iwi Nona Nga Ingoa I Raro Nei;

N.B. No te 1868 i tukua mai ai aua moni e Pihopa Herewini ki nga Kai-tiaki, ko nga hua i a ia kua huihuiā ki nga hua o nga tau i muri i 1868. Ko nga putanga tena i tenei tau i 1872.

TENEI ARE HOKI TETAHI KORERO A TE PIHOPA KI TE HINOTA O AKARANA I TE 23 O OKETOPA, 1871.

"Nga tangata Maori kua oti te whakati," 123, no Pepuere 1871 i tiinata ai te whakapa. No Kororareka, no Kaitaia, no Oruru, no Hokianga enei whakapakanga. Ki taku mahara he tohu tenei no te whakaaro o nga iwi o Raro e hoki mai ana ki te karakia. Taku i kite ai i era takiwa, ko te aro nui mai o nga tangata o reira ki te ako ki te karakia. I whakaaturia mai hoki ki a au kua iti haere te haurangi i nga wahi katoa, kahore e rite ki o mua tau. I mea mai etahi o nga tino rangatira ki a au, ka nui to ratou mate nui ki nga kura kia whakatungia ki o ratou takiwa, ka nui hoki te pai kia kohikohi moni mo nga tamariki kia whakaakona. Kua neke ake te tokomaha o nga tangata ki nga karakia i nga Ratapu i to era atu tau: me te tika hoki o te noho i roto i nga whare karakia, tika tonu; kua nui haere te whakaaro ki nga mea katoa o te Hahi, pai tonu hoki ratou ki te kohikohi moni i nga Ratapu katoa, he me ki atu naku. I Mangakahia, i Ohaeawae, kua hang# e ratou ake etahi whare karakia pai; kua homai etahi pihī whenua mo ana whare. Kahore au e mahara ki tetahi o nga Hahi o Inia i toku nohoanga ai ki reira, kia rite ki enei i Pe Whairangi nei te naua. Ta nga Minita mahi hoki, pai tonu; kahore nei ta ratou whakaaro ki te utu. Me te mahi o nga Minita Maori o raro ka nui te tika ki taku titiro. He tangata uua ratou, e whai mana ana ta ratou kupu. No Aperira ka whakapirihitia e au etahi, tokorua; na Pihopa Herewini raua i whakarikona. E rua o aua marama i noho ai ki te Atirikona, ki a te Karaka ki te Waimate, i whakaakona ai ia; nana i ki me mea hei Piriti. Te tino mea e matenuitia ana inaianei He taitamariki matau, whai-whakaaro, e hiahia ana kia whakaakona ki te mahi Minita. Hei whakakapi hoki enei mo nga Mihinare i kawea mai ai te matauranga ki te pono. Ka nui toku koa ki enei tangata tokorua kua tu nei ki runga ki taua mahi tapu. Ko te Matenga, ko te Manihera, ko R. Wiremu oku hoa ki te whakaako i a ratou. Ko taku kupu ia tenei ki te Hinota nei, kahore kau aku moni mo tenei mahi. Ma koutou hoki e titiro te kupu a te Hinota nui e mea nei, Me whakarite tetahi Ratapu e te Hinota o nga Pihopatanga katoa o Niu Tireni hei kohikohinga moni mo te Hahi Maori i roto i nga whare karakia katoa.

I puta ano hoki te kupu whakapai a taua Hinota mo te Hahi i Ohaeawae, i Mangakahia, i te Waimate, kua oti nei a ratou whare karakia te hanga; a whakahau ana kia takoto wawe nga ritenga whangai Minita mo reira.